

בין-מתונה

אקטפרסו. מחירו היה יקר מפר: שלושה גרושים.

את התמציות וחומרי הגלם, נהג ויטמן לייבא מהארצות השכנות ומאירופה. מישר פחתו זוכרת עדיין כיצד הצטער, כחלוץ, כשנסגרו שערי היבוא. בקום המדינה, אף כי הלקקים לא פקדו את הנותו עם שחר, דודה האיש לחנותו, שליד כיכר מגן דוד, בשעה שש מידי בוקר. משעה זו ועד למועד פתיחת החנות, נהג לפשפש בניירותיו ולעשות סדרים. סדר דרש גם מאחרים. ביתוד מהלזבניות שלו, אחריהן נהג לעקוב בעת עבודתו בעין קפדנית. תבע להביא לקופתו כל שטר של לירה שקיבלו. היילה לבשטיין לא עבדה אצל ויטמן יותר משבוע ימים. משניפטרה מ"עונשו של זה" סיפרה לחברותיה כי האיש נהג להגיש למוכרותיו 50 גביעי גלידה מידי בוקר, תמורתן ביקש לקבל 50 חצאי גרושים. אם יישבר גביע, אמר, הביאו לי אותו בחזרה.

שלושה ימים

פצוע

ה גבר התקיף והחסון הזה, שאפילו לקוחותיו — הצעירים, לפחות — התיירו ממנו, עבר דרך התחתים עד שניכנס לעסקי הגלידה בתל-אביב. הוא נולד באוקראינה למישפחת יערנים, שהעניקה לו חינוך מסורתי. בעת שירותו בצבא הצאר, ניפצע בקרבות בחזית ה-פולנית, נותר פצוע בשדה-הקרב שלושה ימים ושלושה לילות, ללא מזור ומבלי שיפונה. כאשר הועבר לבסוף לבית-החור לים, החליטו הרופאים כי אין מנוס מ-לקטוע את רגלו הימנית. אומץ-ליבו בקרבות זיכה אותו בעיטור-גבורה, שקיבל מידי של הצאר.

בתום המילחמה נישא לגיניה ברמניק, הוליד בן ובת, ברוך ומרים. בנו בכורו הוא כיום מנכ"ל חברת ויטמן. בתו מרים היא רעייתו של המהנדס לואי לנדס. נכדתו — אחת מארבעה — היא הסוביי-טולוגית והעיתונאית דורית לנדס. חוסנו הרב של האיש בא לידי ביטוי לא רק בזמן מילחמת העולם הראשונה. הוא היה לשם-דבר גם בקרב בני מישר פחתו. מימיו לא היה חולה. כאשר פצע את ידו, נהג לחובשה בפסיט-נייר, שהסי-

ג, בצילום מלפני ימי דור. לילדיו ונכדיו, היה — למרות שידעו שאצלו, לא זה, לא רבבות ק את החזית הנוקשה, שלעיתים היתה מקפאה.

לונדיות, שתאמו את טעמו הרוסי. "על הבאלאגן שלנו הוא היה משתלט בתי פות: שיהיה פה שקט! אני לא אתן!" היה יער, והשקט השתרר, כשהתעורר חשדו נגד רחח שניסה לקבל מנה מבלי לשלם. נהם נגדו: הגייג'י החסון: "אל תהיה פאראח, מעת!"

חיקוי

ירקוק

יטמן לא מכר סתם גלידה. הוא שיכלל את מעשה ידיו כדי למשוך עוד ועוד קר. כך יצר את הפיסטאשיו המפורסם שלו — ידה ירוקה שבתוכה שקדים מרוסקים. ה-יקוי הירקוק של ימינו, אומרים טועמים יוד-ידבר, אינו מישתווה לפיסטאשיו של ויטמן הימים ההם. פאטנט אחר שלו היה הקסטטה — גלידת-יל-שוקולד בין שני ופלים. המחיר: חצי ויש.

בתוך גביע, מכר גם כדורייניל-שוקולד-יר-רות. בשנות ההמישים ההל לייצר גם מוקה. זיר הגביע, בשנת 38 — חצי גרוש. גלידה גביע-זכוכית עלתה הן-עתק: שניים וחצי ויש. היתה זו התחלה הצנועה של גלידה ה-פיישל של היום. המילק-שייק של היום ניקרא אז אצל ויטמן

מר גלידה

שמחה ויטמן, האיש ששמו הפך לסמל מיסחרי, בחברת בתו, מרים לנדס, ונכדתו אורנה לנדס, כיום כתבת הארץ. בין הפספוסים במשפחה, כמו בקרב דור שלם של מלקי גלידה, היה ויטמן ידוע כתקיף.

גם מקבצי הנדבות, שלידיהם השליש כמה מטבעות מידי יום. הכירוהו גם 40 החתולים בחצרו ש-ברחוב בלפור, אותן נהג להאכיל מידי יום. "כאשר יצא לגינה, ניקהלו סביבו כל החתולים, והוא פיזר להם אוכל," סיפרה השבוע נכדתו, "היה לו יחס מיוחד לגורים. לנו, לנכדים, היה יודע לספר איזה גור נולד לאינו אמא-חטולה. היתה ביניהן אחת, פלורה קראו לה, שליוותה אותו כל בוקר לחנות, ושבה עימו הביתה מידי ערב. כאשר נידרסה החטולה, שמע את ה-בשורה מפי נכדיו. הוא לא הגיב, קיבל זאת כעובדת חיים.

שירה

עם חלוצים

מחה ויטמן לא היה סתם קוים קאי שהלך לו. לא רק המעוף הכלכלי שלו מעיד על כך: הוא היה גם איש ספר ואהב מוזיקה. לאהבתו זו נתן ביטוי כאשר ליווה בנימרתו את ריקודי החלוצים, ליד פתח הקיוסק המפורסם. בחוג המישפחה ניגן מיצירות בטהובן וצ'אייקובסקי. אך את הכינור הצפין ברי-בות הימים. הפצרות הנכדים כי ישול מחדש לידיו, נענו בשלילה. "לא!" אמר, והם כבר ידעו כי זהו זה: "עם סבא לא מתווכחים. אין כל טעם לבקש שנית. אם הוא אומר, הוא מתכוון לכך." זאת, למדו הנכדים מהוריהם: כאשר שמחה אמר לבניו והללו לא מיהרו לש-מוע — הרגישו את נחת-זורועו של האיש החסון, שנכותו לא היתה לו לרועץ. עם בניו ומישפחתו — דיבר עברית. רק עברית. הוא לא היה איש-פשרות ולא אהב לערב מילות אידיש או רוסיית בשפת-הקודש. וכאשר חסרו המילים העבריות במילונו הפרטי — העדיף שלא לדבר כלל. במקום זאת — יצר.

האתר ההיסטורי
חנות ויטמן המפורסמת ברחוב אלנבי בתל-אביב, סגורה ועם מודעת-האבל על הקיר. חנות זו היתה אחד המוקדים בעיר אליו נהרו מקומיים וזרים, למרות שלא היה שם אפילו כיסא לרפואה. כיום, הפכה החנות לפסיק, בתעשייה הענקית עצמחה ממנה.